

Надалі планується продовжити роботу із створення навчального посібника з дисципліни “Конкретна математика”, а також розробку методичного супроводу цього предмета.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Computing Curricula 2001: Computer Science / Final Report, December 15, 2001. – <http://www.computer.org/education/cc2001> – 240 p.
2. Software Engineering 2004. Computing Guidelines for Undergraduate Degree programs in Software Engineering / A Volume of the Computing Curricula Series, August 23, 2004. – The Joint task Force on Computing Curricula. IEEE Computer Society, ACM. – 135 p.
3. Gorgone J.T., Davis G.B., Valacich J.S., Topi H., Feinstein D.I., Longenecker H.E. Model Curriculum and Guidelines for Undergraduate Degree Programs in Information Systems – ACM, AIS, AITP, 2002. – 60 p.
4. Терехов А.Н. Как готовить системных программистов // “Компьютерные инструменты в образовании”. – № 3-4. – 2001. – 16 с.
5. Рекомендации по преподаванию информатики в университетах: Пер. с англ. – СПб., 2002. – 372 с.
6. Грэхем Р., Кнут Д., Паташник О. Конкретная математика. Основы информатики: Пер. с англ. – М.: Мир, 1998. – 703 с.
7. Темненко В.А. Численно-аналитический метод решения некоторых сингулярных задач теории колебаний // Динамические системы. – Вып. 7. – 1988. – С. 123-132.
8. Айвазян М.С., Темненко В.А. 450 секунд Якоба Бернулли // Ученые записки Крымского государственного инженерно-педагогического университета. – Вып. 3. – Симферополь: Доля, 2002. – С. 32-36.
9. Макарьин В.И., Темненко В.А. Численно-аналитический метод исследования свободных колебаний вертикальной колонны // Динамические системы. – Вып. 10. – 1992. – С. 8-14.
10. Темненко В.А. Бифуркация формы вращающейся нити // Динамические системы. – Вып. 11. – 1992. – С. 80-84.
11. Темненко В.А. Эффективная техника построения периодических решений для нелинейных осцилляторов: итерационная реализация метода Фурье // Динамические системы. – Вып. 16. – 2000. – С. 76-85.

УДК 371.132

Серьожникова Р.К.

РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасне суспільство зацікавлене у формуванні нових цінностей як в окремої особистості, так і в суспільстві в цілому. Специфіка ж професійної діяльності педагогів полягає у створенні і формуванні нових ціннісних орієнтацій для підростаючого покоління. Як цінність можна розглядати й інтерес до професійно-творчої діяльності, тому що діяльність при цьому здобуває для особистості особливий зміст.

Інтерес до предметного змісту виявляється у майбутніх викладачів яскраво, що не гарантує такого ж стійкого інтересу до професійно-творчої діяльності, тому що відомо, що “між мотивами навчання і мотивами вступу до вузу не завжди існує прямий зв’язок, а саме: бажання вчитися в даному інституті не є об’єктивним показником позитивного ставлення до професії. Частина студентів вступає до вузу з нейтральним і навіть негативним ставленням до професійної діяльності, що може зберегтися до закінчення інституту. Первісне позитивне ставлення до професії в процесі навчання може змінитися на нейтральне і навіть негативне” (1: 47).

Метою статті є розгляд питання про вплив педагогічних дисциплін на розвиток інтересу до творчої педагогічної діяльності у майбутніх викладачів економічної теорії.

На думку вчених (Балл Г.О., Фридман Л.М., Сухомлинська О.В., Зязюн І.А., Бех І.Д., Лещенко М.П., Помиткін Э.А., Пилипчук В.В. і ін.) серед багатьох причин, що виховують формалізм у навчанні, що придушують пізнавальні інтереси й активність учнів, варто виділити три головні, взаємозалежні: 1) імперативні, авторитарні стилі діяльності вчителя; 2) порушення внутрішніх контактів у діяльності і спілкуванні вчителя з учнями; 3) відсутність міжсуб'єктних відносин між учасниками навчального процесу. Кожна з причин взаємообумовлена іншими, тому їхня дія особливо впливає на самовідчуття, задоволеність спільною діяльністю, спілкуванням і власними результатами, що, природно, негативно впливає і на пізнавальні інтереси учнів, і на інтерес учителя до навчальної діяльності і свого статусу в навчальному процесі (4; 6).

О.О. Вербицький і В.І. Кругликов, вивчаючи формування мотивації в процесі контекстного навчання, дійшли наступного висновку: "... можна формувати рівень навчальної мотивації учнів протягом всього періоду, однак місце, час, спосіб впливу і досягнутий рівень навчальної мотивації на кожному конкретному етапі вимагають обґрунтування, а весь комплекс можливих впливів – серйозного вивчення" (2: 107).

Процес формування інтересів професійно-творчої діяльності, як правило, розглядається, як проходження його станів, що народжуються цілеспрямованою діяльністю викладача і відповідною діяльністю студента. Природа цього процесу як педагогічного явища вимагає його розчленовування на кроки, етапи, що відрізняються і за характером впливів викладача, і за характером станів тим, хто навчається.

Так, Н.М.Яковлева, розглядаючи професійний науково-педагогічний інтерес як творчу спрямованість особистості на професійну діяльність, виділила 3 стадії: пробудження, становлення і розвиток (7: 85).

Т.М.Калініна виділяє 3 рівні розвитку професійно-педагогічного інтересу: високий, середній і низький та 4 етапи його розвитку:

- 1) Діагностично-проективний;
- 2) Орієнтовно-адаптивний;
- 3) Діяльнісно-оціночний;
- 4) Коригувальний (3: 12).

Г.К. Селевко запропонував ідею так називаного навчання, що саморозвивається, (5: 212) цілями якого є: формування людини, що самоудосконалюється, формування самокеруючих механізмів особистості виховання доміанти самовдосконалення, саморозвитку особистості, формування індивідуального стилю навчальної діяльності.

Самокеруючі механізми особистості (СКМ), з погляду Г.К. Селевко, виглядають у такий спосіб:

СКМ

Потреба	Спрямованість	Я – концепція
Пізнавальні	Інтереси	Я подобаюся
Самовизначення	Погляди	Я здатний
Самоствердження	Соціальні установки	Я потрібний
Самовиховання	Ціннісні орієнтації	Я можу
Самоосвіта	Переконання	Я знаю
Самовдосконалення	Морально-етичні принципи	Я дію
	Світогляд	Я керую, я володію

Проаналізувавши інновації у навчанні, М.В. Кларин [7] порівнює два підходи до навчання, активно розроблювальні в теорії і практиці: технократичний і гуманістичний. Ці підходи принципово відрізняє характеристики навчань.

Технократичний (технологічний) підхід до навчання:
1) Навчальний процес-механізм
2) Особистісна нейтральність навчання по відношенню до вчителя й учнів
3) Функціонування

Гуманістичний підхід до навчання:
1) Навчальний процес – організм
2) Особистісна включеність вчителя й учнів
3) Розвиток

Для досягнення цілей розвитку інтересу до професійно-творчої діяльності більш прийнятним виявляється гуманістичний підхід до навчання.

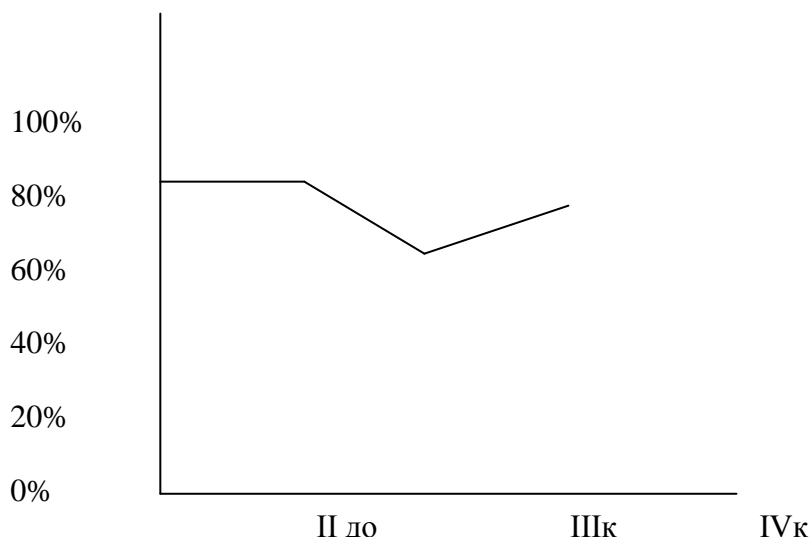
Отже, аналіз розроблювальних засобів і моделей навчання дозволяє зробити висновок про те, що процес навчання може бути значно збагачений за рахунок використання не тільки нових, але й сполучення відомих засобів, що відрізняються характеристиками.

Наш експеримент проходив на базі Донецького національного технічного університету в контексті бінарного підходу до навчання педагогічним дисциплінам майбутніх фахівців економічного профілю.

Студентам четвертого курсу було запропоновано на останньому занятті з педагогіки зробити самооцінку інтересу до предмета протягом трьох років навчання у вузі, по вертикалі відкладаючи силу інтересу у відсотках, а по горизонталі – час навчання в університеті. Після цього треба було зробити самоаналіз, що сприяло ростові або падінню інтересу до педагогіки.

Наші припущення підтвердилися: майбутні викладачі відзначили падіння інтересу до вивчення педагогіки до кінця третього курсу і підвищення, зростання – до кінця четвертого. Ось як виглядала крива інтересу:

II курс – 69%
III курс – 50%
IV курс – 66%.

Мал. 1.

На графіку представлені середні показники, підраховані за звичайною методикою: сума всіх самооцінок була розділена на кількість респондентів, що прийняли участь у цьому опитуванні. Це була група студентів четвертого курсу з 24 осіб.

Індивідуальні криві відрізнялися своєрідністю і варіативністю, середні ж показники, на наш погляд, підтверджують тенденцію.

Які фактори вплинули на плин процесу розвитку інтересу?

Справа в тім, що на третьому курсі вивчався новий предмет “Методика викладання”. Викладач був упевнений у тім, що “немає нічого практичніше, ніж гарна теорія”. Він прагнув забезпечити доступність, але боявся вульгаризації педагогічної теорії. У результаті студенти відзначали: “На третьому курсі було складно, тому що обсяг матеріалу дуже великий, значне навантаження, все прочитати не встигаєш... Нам давали занадто багато теорії і не давали чіткої установи на її застосування. Як показала практика в школі, практичні конкретні поради необхідні. Можливо, необхідно пом’якшити систему опитування на семінарі? Не вивчив зараз – вивчить до іспиту!”

На четвертому курсі вивчалися “Основи педагогічної майстерності”, де практична цінність була очевидною: як реагувати на вчинок, як запобігти конфлікту, як організувати педагогічне спілкування. А в другому семестрі була педагогічна практика, де студенти зустрілися і з аналізом уроку, і з проведенням педради, і з батьківськими зборами і багатьом іншим. Після повернення з практики в контексті вивчення студенти на семінарах проводили ділові ігри, що і викликало таку реакцію, такий ефект: “На четвертому курсі проводилися семінари у вигляді ділових ігор – це цікаво, другий семінар четвертого курсу був найцікавішим: було багато творчих завдань, ділових ігор”.

Розвиток, як відомо, містить якісні зміни, які так чи інакше впливають із принципових можливостей і припустимих станів системи, що саморозвивається, і цілком протікає в специфічних для неї вимірах. Але чи є у розпорядженні викладача об’єктивні критерії визначення наявності або відсутності інтересу у студентів?

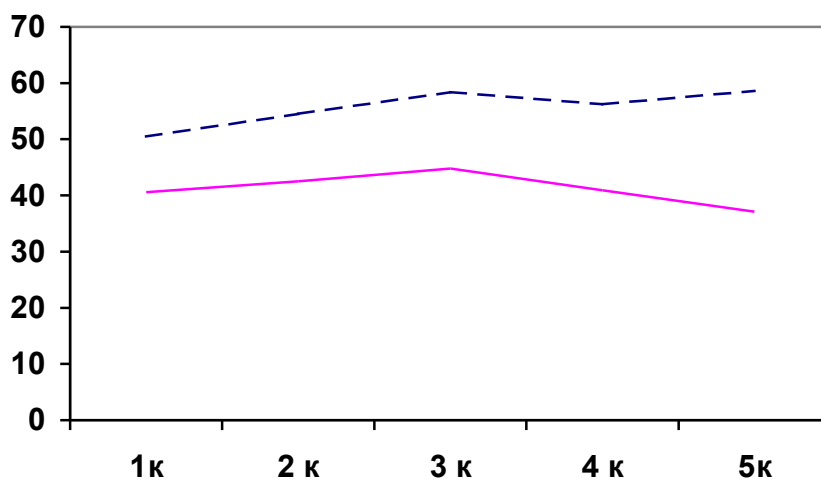
Ми попросили студентів IV курсу заповнити анкету наступного змісту:

1. Накресліть, будь ласка, криву інтересу до педагогіки (суцільною лінією) і криву інтересу до педагогічної діяльності в період педпрактики (пунктирною смужкою) протягом навчання в університеті, по вертикалі відкладаючи силу інтересу в %, а по горизонталі – курси.
2. Що сприяло зростанню (зниженню) інтересу? Розповісти про це докладніше.
3. Як співвідносяться інтерес до педагогічних дисциплін з інтересом до професійної діяльності? Чи є тут якісні зв’язки, залежність? В опитуванні взяли участь 67 випускників.

Обробка проведеної анкети показала, що 28% респондентів відзначають зростання інтересу до педагогіки, а до педагогічної практики 42%. На відсутність динаміки стосовно педагогіки вказало 12% опитаних, а до професійно творчої діяльності – 18%. Зниження інтересу (іноді падіння) до педагогіки відзначили 58% майбутніх викладачів, так само знизився й інтерес до професійно-педагогічної діяльності в 38% учасників анкетування. 2% студентів відмовилися заповнювати анкету, на чому ми, природно, не наполягали.

При підрахунку середніх показників сили інтересу (за середніми показниками, на наш погляд, можна зробити висновок про тенденції розвитку або вгасання інтересу) нами було зафіксоване наступне:

1. Інтерес до предмета підвищувався до III курсу, після чого почалося його зниження: I курс – 40,6%, II курс – 42,5%, III курс – 44,8%, IV курс – 40,9%, V курс – 37,1%.
2. Інтерес до професійно-творчої діяльності досягає свого апогею на III курсі і потім практично не знижується: I курс – 50,5%, II курс – 54,5%, III курс – 58,4%, IV курс – 56,2%, V курс – 58,6%. На схемі це виглядає так:

Мал. 2. Графік зростання (падіння) інтересу до предмета і професійно-творчої діяльності.

Що ж стало причиною зростання або падіння інтересу?

Майбутні викладачі бачили причину підвищення інтересу до предмета в наступному: зростання інтересу до педагогіки сприяв сам досліджуваний матеріал. Збільшенню інтересу до педагогіки сприяли заняття (вони проходили цікаво). Зростанню інтересу сприяло, з одного боку, поглиблення знань з предмету, з іншого боку – усвідомлення важливості цих знань і можливість застосувати їх на практиці. Зростанню інтересу сприяла, звичайно ж, можливість застосування на практиці отриманих теоретичних знань.

Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновок про те, що включенню у професійно-творчу діяльність передуює підготовка до неї, що вимагає самоналаштування, самоорганізації, конструювання майбутньої діяльності, прогнозування можливих ускладнень, актуалізації наявних знань і ін.

Інтерес до професійно-творчої діяльності найбільший вплив має на інтелектуальні, емоційні і вольові процеси, тому і продуктивність діяльності вище при інтересі до неї.

Предметом задоволення інтересу є сам процес діяльності, у якому людина відчуває задоволення від інтелектуальної напруги, від позитивних результатів діяльності, від усвідомлення творчого характеру цієї діяльності.

Показником інтересу професійно-творчої діяльності може служити активність поведінки, емоційність суб'єкта, задоволеність результатами, захопленість процесом діяльності і бажання самостійно перебороти труднощі й одержати кращий результат.

Інтерес до професійно-творчої діяльності можна визначити як виборчу спрямованість особистості на педагогічну діяльність і ставлення до неї як до цінності, чому сприяє вивчення педагогічних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод. пособие. М.: Высш.школа, 1991 – 207 с.
2. Вербицкий А., Кругликов В. Контекстное обучение: формирование мотивации // Высшее образование в России: 1991. – №1 – С. 101-107.
3. Калинина Т.М. Развитие профессионально-педагогического интереса у будущих учителей. – Дис. ... канд. пед. наук. – Челябинск, 1998 – 185 с.
4. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти. – К., 2003. – 245 с.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998 – 256 с.
6. Серьожникова Р.К. Майбутній педагог у просторі творчого розвитку// Зб. наук. пр. Педагогічні науки. Випуск XXXVIII. – Херсон, 2005. – С. 349-354.
7. Яковлева М.Н. Подготовка студентов к творческой воспитательной деятельности. – Челябинск, ЧГПИ, 1991 – 128 с.